

Forslag til emner til drøftelse af budget 2021 i Udvalget for Regional Udvikling



0. Indledning

De stående udvalg skal drøfte, hvilke emner eller områder, der ønskes prioriteret eller fokus på i budgettet. Jf. den politiske budgetvejledning som regionsrådet vedtog d. 25. marts 2020. Hvert af de stående udvalg skal på deres møder i maj drøfte forslag til eventuelle prioriteringer og besparelser i det kommende budget, og herefter udvælge ca. tre forslag som udvalget bringer med videre i processen.

Dato 29-04-2020

Sagnr: 1-21-78-1-20

De udvalgte forslag skal præsenteres på regionsrådets budgetseminar i maj. I forbindelse med drøftelserne om prioriteringer, bør det også drøftes, hvilke udfordringer, der er på området. Herefter er der afsat tid til, at regionsrådet i grupper og i plenum kan drøfte, om administrationen skal arbejde videre med emnet i budgetprocessen.

Side 1

I drøftelserne på udvalgmødet skal udvalget have for øje, at der på nuværende tidspunkt er stor usikkerhed om den økonomiske situation i 2021, men at der alt andet lige på nuværende tidspunkt forventes økonomisk balance i budget 2021. Derfor skal udvalget være bevidste om, at når der skal prioriteres midler til ét område, skal et andet område reduceres.

Direktionens forslag til emner til drøftelse i forhold til budget 2021

1. Økonomisk ramme og prioriteringsmuligheder

Rammen for Regional Udvikling fastsættes i de årlige økonomiforhandlinger og består af et statsligt bloktilskud og et kommunalt udviklingsbidrag.

Midlerne kan frit prioriteres inden for Regional Udviklings områder, dog skal en andel gå til finansiering af Regional Udviklings andel af fælles formål ud fra en fordelingsnøgle med regionens øvrige områder. Udvalget skal være bevidst om, at når der prioriteres midler til ét område, skal et andet område reduceres således at den samlede ramme overholdes.

I budgetforliget for 2020 blev det aftalt at der skulle ske et permanent løft af jordforureningsområdet. Løftet blev i forbindelse med udmøntningen af

handleplan2020 aftalt til 1,5 mio. kr. I nedenstående tabel er løftet indarbejdet i rammerne for budgetoverslagsår 2021 fra budget 2020 under Miljø og som ekstra midler under bevillingen 'Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter'.

Tabel 1 viser rammerne for de enkelte bevillinger, som de blev indarbejdet som budgetoverslag i forbindelse med budget 2020 konsekvenserne af prioriteringen til miljø.

Tabel 1	Budget- overslagsår
Mio. kr.	2021
Udgifter	
Udviklingsopgaver	62,1
Regionale Udviklingsaktiviteter	62,1
Borgernære driftsopgaver	386,9
Kollektiv trafik	343,8
Miljø	43,0
Tværgående udgifter	75,1
Regional Udvikling i øvrigt	2,2
Planlægnings-, analyse- og udviklingsudgifter	72,9
Regional Udvikling (ekskl. Fælles formål)	524,1
Andel af Fælles formål og administration	14,4
Regional Udvikling i alt til drift	538,5

2. Kollektiv trafik

A. Problemstillinger som følge af COVID-19

Den altoverskyggende usikkerhed i budget 2021 er hvor hurtigt, og i hvilket omfang den kollektive trafik vil vende tilbage til normale tilstande efter COVID-19.

Det regionale bidrag til den kollektive trafik udgør efter regionsrådets beslutning i 2018 et fast beløb på 343,8 mio.kr. (p/l. 2020). Der er tale om et nettobidrag, som udover statslige øremærkede midler på 93,9 mio. kr. forudsætter indtægter fra et årligt billetsalg på ca. 310 mio.kr., som opkræves direkte af Midttrafik hos passagererne.

Midttrafiks bestyrelse er den 23. april blevet forelagt en redegørelse for de hidtidige effekter af foranstaltningerne ifm. COVID-19 og en beregning af effekterne i 2020 og 2021.

Passagerindtægterne i Midttrafiks busser, tog og letbanen estimeres aktuelt at være faldet med 90 % i perioden marts-maj 2020. Den samlede effekt er efter Midttrafiks beregninger en indtægtsnedgang på 60 % på årsbasis i 2020. I 2021 forventer Midttrafik, at indtægterne vil rette sig, men stadig ligge 20 % under forudsætningsniveauet. Hertil kommer merudgifter ved COVID-19 foranstaltninger. Særlig problematisk er det for Aarhus Letbane som før COVID-19 var inde i en positiv passagerudvikling. Med knap 0,5 mio. passagerer månedligt var der udsigt til, at letbanen ville nå de forudsatte indtægter i 2021 på 79 mio.kr.

Det har været et statsligt krav at betjeningen holdes på normalt niveau.

Transportministeren har på henvendelse fra Danske Regioner den 3. april tilkendegivet at Staten vil betale meromkostningerne ved COVID-19 tiltagene, men ingen aftale er endnu på plads.

Der er således en række afgørende, men på nuværende tidspunkt ukendte, forudsætninger for budget 2021:

- Hvornår ophæves restriktionerne, og i hvilket omfang forventes det, at passagererne vender tilbage? Det er erfaringen at lukning af eks. en jernbanestrækning for reparation kan betyde, at der kan gå år før passagertallet igen når samme niveau. Hvad der i praksis svarer til nedlukning af det samlede trafiksystem ligger udenfor alle erfaringer, og det er umuligt at sige hvornår, eller hvis, passagererne genvinder tilliden til systemet og vender tilbage.
- Vil den statslige kompensation dække tabene én til én i 2020, og vil det få påvirkning af 2021?
- Vil kompensationen dække hele perioden, hvor den kollektive trafik er påvirket af COVID-19, eller kun perioden hvor restriktionerne er i kraft?

B. Aarhus Letbane

Aarhus Letbanes bestyrelse har pr. 30. marts vedtaget budget 2021, som er godkendt på interessentskabsmødet den 21. april. Budgettet indebærer en realvækst i den normale drift samlet for Aarhus kommune og Region Midtjylland på 4,1 mio.kr. på udgiftssiden.

Konsekvensen af øgede udgifter på letbanen kombineret med et fast regionalt tilskud til kollektiv trafik under ét, er at Midttrafik må finde tilsvarende besparelser inden for rammen på den øvrige drift, medmindre der tilføres yderligere midler.

C. Grøn omstilling af den kollektive trafik

I budgetforliget for 2020 ønskede forligspartierne af fremme den bæredygtige transport.

Som en del af den begyndende grønne omstilling har Midtjyske Jernbaners bestyrelse besluttet at gennemføre et udbud af 3 batteritog, som erstatning får de 4 nye dieseltog til Lemvigbanen, hvortil regionsrådet tidligere har ydet en lånegaranti på 152 mio. kr. Den tidligere forudsætning for lånegarantien, om at ét tog skulle indgå som reservetog i samdriften på Holstebro-Skjernstrækningen, bortfalder med valget af batteritog pga. manglede ladeinfrastruktur.

I forhold til yderlige tiltag inden for den grønne omstilling, har regionen i samarbejde med Midttrafik iværksat en analyse af de økonomiske konsekvenser og miljømæssige gevinster ved forskellige tekniske løsninger. Analysen udføres af Cowi, og forventes at foreligge i august.

De foreløbige konklusioner viser at der vil være tale om øgede udgifter på mellem 3 og 10 % på bruttoomkostningerne (før billetindtægter) og dertil en indirekte effekt af mindre fleksibilitet afhængig af den valgte teknologi jf. batteritogene og den manglende

ladeinfrastruktur. En omfattende grøn omstilling vil kræve, at der enten tilføres flere midler til området, eller at der sker tilpasninger af kørselsomfanget med henblik på at frigøre midler inden for den nuværende ramme.

Kommende grønne udbud vil også kræve en grundig forberedelse, da stationeringer, køreplaner mv. vil skulle tilpasses den valgte teknologi.

Midttrafiks udbud af regional kørsel i 2020 baseres derfor på dieselbusser med en optionspris på HVO biodiesel. For kontrakter med start i 2020/første halvår 2021 er der mulighed for at søge støtte på op til 75% af merudgifterne fra den grønne buspulje.

3. Miljø

D. Status på generationsforureningerne

Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Hovedstaden har i samarbejde udarbejdet det tekniske grundlag for en samlet plan for håndtering af de 10 generationsforureninger i Danmark. Generationsforurening dækker over de jordforureningssager, der koster mere end 50 mio. kr. at undersøge og oprense.

Danske Regioners bestyrelse har den 5. marts 2020 godkendt den endelige plan for generationsforureninger, og planen blev sendt til Miljøministeren den 5. marts.

Planen inkluderer tre forureninger i Region Midtjylland: Høfde 42, Cheminovas gl. fabriksgrund og Cheminova nuværende fabriksgrund (Rønland). Af planen fremgår det, at regionen er klar til at igangsætte oprydningen på Høfde 42 og Cheminovas gl. fabriksgrund og at udgifterne vurderes til 250 mio. kr. pr. lokalitet. Oprydningen vil strække sig over 5-7 år.

Folketinget har i 2019 og 2020 samlet bevilliget 50 mio. kr. til generationsforureningerne på Harboøre Tange. Det rækker ikke til at igangsætte en oprydning. Der udestår stadig finansiering på 200 mio. kr. inden oprensningen af fx Høfde 42 kan gennemføres.

En mindre del midlerne fra staten anvendes i 2020 til at forberede et potentielt kommende EU udbud af en fuldskalaoprensning af Høfde 42 og den gl. fabriksgrund. Størstedelen af de 50 mio. kr. "spares op" indtil der fra politiske side bevilges tilstrækkelige midler til at en oprydning kan gennemføres.

Miljøministeren har kvitteret for modtagelsen af regionernes plan for generationsforureningerne med brev af 23. marts. Hun lægger op til, at der er behov for yderligere prioritering og til at der skal være en videre dialog på fagligt niveau.

Det er regionernes opfattelse, at den store opgave med at rydde op på de 10 generationsforureninger kræver en særskilt økonomisk ekstrabevilling fra statens side. Opgaven kan ikke løftes indenfor regionernes nuværende ramme til jordforureningsområdet uden, at det vil gå udover regionernes arbejde med grundvandsbeskyttelse og beskyttelse af borgere, der bor på forurenede boliggrunde, eller vil have indvirkning på Regional Udviklings øvrige opgaveområder.

Samtidig udgør 7 af de 10 generationsforureningerne (herunder de 3 på Harboøre Tange) en risiko for vandmiljøet. Indsatsen på jordforureninger, der truer vandmiljøet, er et nyt indsatsområde for regionerne, som blev skrevet ind i Jordforureningsloven i 2014. I forbindelse med lovændringen blev det aftalt, at Danske Regioner og Staten skulle forhandle om finansiering af indsatsen i 2019. Overfladevandsindsatsen er altså en ny opgave, som fordrer at regionerne bevilges ny finansiering fra staten. Det er aftalt, at forhandlingerne om generationsforureningerne køres særskilt og ikke sammen med DUT-forhandlingerne om de ca. 1250 "almindelige jordforureninger" der truer overfladevand. DUT-forhandlingerne er trukket ud, og der er endnu ikke landet en aftale om prioritering og finansiering.

E. Oprydningsopgaver på jordforureningsområdet i 2021

I forbindelse med budget 2020 vedtog regionsrådet et permanent løft af jordforureningsområdet på samlet 1,5 mio. kr. fordelt med 0,85 mio. kr. til undersøgelses- og oprydningsindsatsen og 0,65 mio. kr. til ét årsværk til understøttelse af opgaven.

I Region Midtjylland findes ca. 3400 forurenede grunde og hertil yderligere ca. 5000 muligt forurenede grunde. I 2021 vil regionen arbejde videre med at kortlægge, undersøge og oprydde jordforureninger, der udgør en risiko for grundvand og menneskers sundhed. Arbejdet vil følge den nye "Handlingsplan for jordforurening 2020-2025", som forventes at blive vedtaget i regionsrådet i 3. kvartal 2020.

I 2021 forventes indstillet til regionsrådet, at der igangsættes oprensningen af en stor grundvandsforurening i Videbæk. Projektet forventes at koste 10-15 mio. kr., og vil kunne finansieres over 3 år indenfor den nuværende bevilling til jordforureningsområdet.

I 2021 vil der som noget nyt blive igangsætte en indsats på de "almindelige jordforureninger", der potentielt udgør en risiko for vandløb, søer, fjord og hav. Igangsættelsen og omfanget af denne opgave afhænger af resultatet af de igangværende DUT forhandlinger mellem Danske Regioner og Miljø- og Fødevareministeriet. Det forventes at opgaven bliver fuldt finansieret af staten.

F. Regionale Udviklingsaktiviteter i samspil øvrige regionale områder

I forbindelse med vedtagelsen af lov om forenkling af erhvervsudviklingsområdet blev regionernes opgaver inden for området kraftigt decimeret. Som konsekvens heraf er Regional Udviklings fokus flyttet til udviklingsopgaver inden for blandt andet sundhedsinnovation og arbejdet med en bæredygtighedsstrategi. Områder som begge er fremhævet i budgetforliget i forbindelse med budget 2020.

På sundhedsinnovationsområdet er der fokus på at facilitere samarbejde mellem bl.a. sundhedssektoren, virksomheder og forskere. Der arbejdes for at udbrede de gode innovative ideer, der allerede findes på hospitalerne eller i skrivebordsskuffen. Det sker bl.a. via medfinansiering fra puljen til sundhedsinnovation. Ansøgninger til puljen vidner om, at der er et stort behov for at understøtte de gode innovative ideer. Ansøgninger der bl.a. indeholder et stort skaleringspotentiale til gavn for hele sundhedssektoren.

Inden for bæredygtighedsstrategien har Regional Udvikling været med til at finansiere pilotprojekter med bæredygtighedskonsulenter, som tilknyttes hospitaler, social, psykiatri og nøgle stabsfunktioner og medfinansiering af lokale projekter og til regionale tiltag. De nye bæredygtighedskonsulenter skal blandt andet bidrage til operationalisering, igangsættelse og koordination af lokale og regionale aktiviteter og projekter. Disse stillinger er pt. flere steder tidsbegrænsede men bør gøres permanente, da regionens mål for bæredygtighed kræver en vedholdende, langsigtet indsats.

Kendetegnet for begge indsatsområder er, at der er et tæt udviklingssamarbejde med de øvrige områder i regionen. Det er derfor vigtigt at regionens øvrige udvalg inddrages tidlig i processen med henblik på at sikre, at det faglige indhold i projekterne styrkes, at forankringen understøtter partnerskaber på tværs af hele regionens organisation, samt at de øvrige udvalg også økonomisk støtter om projekterne i udviklingsfasen og det videre driftsforløb.